

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA GOSPODARSTVO

Kotnikova 5, 1000 Ljubljana

Strategija razvoja Slovenije

2014 – 2020

(osnutek)

Avgust 2013

1. Razvojno izhodišče Slovenije¹

Živimo v času, ko globalna gospodarska in finančna kriza močno določa oblikovanje politik, tako na nadnacionalni ravni, kot tudi na nacionalnih ravneh. Prav tako pa se globalno in lokalno soočamo s številnimi izzivi in dolgoročnimi trendi. Pomemben dejavnik, ki bo v prihodnje vplival na razvoj politik, je seveda tudi spremenjeno razmerje moči na globalnem polju gospodarskih akterjev, predvsem je tu potrebno omeniti hitro razvijajoče se države. Ob bok navedenemu moramo postaviti tudi problem podnebnih sprememb in druge naraščajoče pritiske na okolje ter naravne in druge nesreče. Poleg tega se soočamo z naraščajočimi cenami surovin in energentov ter vse nižjimi cenami električne energije. Okolja tako ne moremo več obravnavati le kot dejavnika omejevanja rasti, ampak kot razvojno priložnost za novo razvojno paradigmo, ki išče sinergije med cilji na gospodarskem, družbenem in okoljskem področju. Vse večji problem predstavljata tudi volatilitnost cen in nestabilnosti kmetijskih trgov. Pomemben element predstavljajo tudi spremembe v demografski strukturi (staranje prebivalstva in vzporedno zmanjševanje deleža delovno aktivnih prebivalcev) in s tem povezane spremembe pri zagotavljanju določenih pravic, pa tudi povečan tok migrantov.

Z omejenimi viri in spremenjenimi okoliščinami se bomo morali soočiti tudi na nacionalni ravni. Predvsem z demografskimi in družbenimi trendi (staranje prebivalstva, kasnejše osamosvajanje mladih, beg možganov, omejenost človeških virov), omejenimi naravnimi viri in slabem gospodarjenju z njimi, finančnimi omejitvami, itd. Dejstvo, da se dosedanjemu krovnemu strateškemu dokumentu (Strategija razvoja Slovenije 2005-2013) izteka veljavnost, je izjemna priložnost, da v tem turbulentnem obdobju pripravimo nov, krovni dokument, v katerem bomo ob upoštevanju globalnih dejavnikov in nacionalnih specifik, prednosti in omejitev, poiskali svojo formulo za uspeh.

Spremljanje izvajanja Strategije razvoja Slovenije 2005-2013 (Poročilo o razvoju 2012 in 2013) kaže, da Slovenija ni uspešna pri doseganju ključnih ciljev na gospodarskem, socialnem in okoljskem področju. Slovenija je v obdobju 2005-2008 dosegala visoke stopnje gospodarske rasti (v povprečju 5,1 % na leto) in s tem zmanjševala zaostanek za povprečjem EU. Z začetkom gospodarske krize se je soočila z enim najvišjih padcev gospodarske aktivnosti med državami EU. Raven gospodarske razvitosti, merjena z BDP na prebivalca po kupni moči v primerjavi s povprečjem EU, se je znižala pod vrednost ob sprejetju SRS leta 2005. Ugotovitve v Poročilu o razvoju 2013 kažejo, da cilji obstoječe strategije niso več dosegljivi. Poslabšanje gospodarskih razmer je v letih 2009–2011 privedlo tudi do zmanjšanja materialne blaginje prebivalstva, ki se je v pred kriznem obdobju izboljševala. Zaostrole so se tudi razmere na trgu dela, kar je skupaj z reformo in ukrepi za uravnoteženje javnih financ na področju socialnih transferjev v letu 2012 še poglobilo nekaj letno zmanjševanje razpoložljivega dohodka in s tem materialne blaginje prebivalstva. Trajnost blaginje prebivalstva sedanjih in prihodnjih generacij pa poleg poslabšanih gospodarskih razmer ogroža tudi počasnost in ne celovitost ukrepov, ki bi sisteme socialne zaščite prilagodili starajočemu se prebivalstvu in spremenjenim razmeram v družbi. Tudi na področju okoljskega razvoja Slovenija ni v zadostni meri sledila usmeritvam SRS za trajnejše zmanjšanje pritiskov na okolje in zaustavitve upadanja biotske raznovrstnosti². Ti pritiski so se po letu 2008, z znižanjem gospodarske aktivnosti in posledičnim pasivnim zmanjšanjem porabe energije, sicer začasno ublažili, vendar lahko ob relativno visokih izpustih toplogrednih plinov in porabi energije na enoto bruto domačega proizvoda ob zagonu gospodarstva pričakujemo njihovo ponovno hitro povečanje.

¹ Podrobnejša analiza stanja z analizo SWOT, je vključena v osnutku Programa državnih razvojnih prioritet in investicij (DRPi), ki se pripravlja vzporedno s Strategijo razvoja Slovenije za obdobje 2014 – 2020 in bo vseboval tudi vse relevantne predloge in pripombe resornih ministrstev in drugih deležnikov. V skladu z Uredbo o dokumentih razvojnega načrtovanja in postopkih za pripravo predloga državnega proračuna (Ur. l. RS št. 54/2010) predstavlja DRPi *srednjeročno izvedbeno operacionalizacijo Strategije razvoja Slovenije in vključuje tudi Nacionalni reformni program*. V tem dokumentu bodo, poleg že navedene analize stanja in analize SWOT, določeni sklopi investicijskih področij in pa specifični cilji ter rezultati s katerimi bomo spremljali učinkovitost izvajanja sprejetih usmeritev.

² Kus Veenvliet, J. (2012). Analiza doseganja ciljev Strategije ohranjanja biotske raznovrstnosti v Sloveniji. Povzetek končnega poročila. Nova vas: Zavod Symbiosis. Naročnik: Ministrstvo za okolje in prostor, http://www.mko.gov.si/fileadmin/mko.gov.si/pageuploads/podrocja/narava/analiza_strategije_biotske_raznovrstnosti_po_vzetki.pdf

Močno nazadovanje gospodarske razvitosti od leta 2008 je predvsem posledica premalo učinkovitega izboljševanja konkurenčnosti v preteklem desetletju. Gospodarska kriza je izpostavila strukturne slabosti slovenskega gospodarstva, predvsem relativno nizko tehnološko zahtevnost, premalo učinkovito vodenje podjetij, povezano tudi z ohranjanjem velike vloge države oziroma politike v podjetjih in prepočasno izboljševanja poslovnega okolja (administrativne ovire, nefleksibilnost trga dela, visoka obremenitev dela).

Gospodarsko okrevanje dodatno zavira omejena dostopnost do finančnih virov. Visoka gospodarska rast v obdobju pred krizo je bila namreč dosežena ob povečani dostopnosti do finančnih virov na mednarodnih trgih ter ob (pre)visoki stopnji zaupanja med bankami in podjetji (kreditojemalci). Zaostritev razmer in težja dostopnost do mednarodnih finančnih trgov sta močno zmanjšala kreditno sposobnost domačih bank, hkrati pa sta se zaradi nizke gospodarske aktivnosti zmanjšala likvidnost zadolženih podjetij in vrednost njihovega premoženja. Izrazito so se pokazale strukturne slabosti in neprilagodljivost bančnega sistema, ki so se odrazile v nizki učinkovitosti, zlasti velikih bank z visokim posrednim in neposrednim lastniškim deležem države.

Hkrati s pešanjem gospodarstva so se poslabšali tudi materialni pogoji življenja, medtem ko so kazalniki kakovosti življenja večinoma še izkazovali izboljšanje: dostopnost javnih storitev, kazalniki izobraženosti in zdravja, relativno ugodne subjektivne ocene življenjskega okolja. Zmanjšanje razpoložljivega dohodka so v krizi blažili realno višji javni izdatki za izobraževanje in nekatere druge javne storitve. Gospodarska kriza se je bolj odrazila v ekonomsko šibkejših regijah z relativno visokim deležem predelovalnih in delovno intenzivnih dejavnosti. Medtem ko so posamezne regije v obdobju 2005-2008 večinoma dohitevale povprečno razvitost EU, oziroma v primeru osrednjeslovenske regije povečevale prednost, se je pod vplivom gospodarske krize ta proces prekinil. V letih 2009 in 2010 se je zaostanek za povprečjem EU povečal v vseh regijah. Napredek iz obdobja 2005-2008 se je izničil. V primerjavi z letom 2005 so vse regije povečale zaostanek za evropskim povprečjem, najbolj koroška regija.

Razmere na trgu dela, ki so se v pred kriznem obdobju izboljševale, so se z gospodarskim nazadovanjem v obdobju 2009–2012 močno zaostrole, tako da sta stopnji delovne aktivnosti in brezposelnosti zaostali za izhodiščnimi vrednostmi ob sprejetju SRS leta 2005. Za trg dela je še naprej značilna visoka segmentacija. Starostna segregacija in strukturna neskladja pa so se v zadnjem obdobju še okrepila. Delež delovno aktivnih v starostnem obdobju 55 – 64 let je najnižji v EU, v zadnjem letu pa je tudi močno porasla brezposelnost mladih. Učinki reforme iz 2013 bodo vidni šele v naslednjem obdobju.

Neizpeljane sistemske spremembe so v poslabšanih pogojih gospodarjenja pospeševale težave v financiranju sistemov socialne zaščite. Po letu 2008 so pričeli naraščati izdatki za socialno zaščito, in sicer v največji meri kot posledica naraščanja števila upokojencev, brezposelnosti in naraščanja izdatkov za zdravstvo. Njihovo rast so postopoma začeli zniževati predvsem interventni ukrepi, učinek sistemskih sprememb pa je bil do sedaj relativno majhen.

Model urbanega razvoja Slovenije, ki sloni na krepitvi središč in tako podpira gospodarski, socialni in okoljski razvoj države, se ne uresničuje na predviden način. Strukturo urbanega sistema spreminja krepitev in povečevanje nekaterih funkcionalnih območij večjih središč, na kar vplivajo pospešene dnevne migracije v smeri avtocestnega križa, zlasti z osebnimi avtomobili, ter močna suburbanizacija, ki povečuje ogljični odtis, poslabšuje kakovost zraka in stopnjuje pritiske na prostor, med drugim tudi na najbolj kakovostna kmetijska zemljišča. Posledično prihaja do zgoščanja prebivalstva v okolici nekaterih večjih središč, ter slabljenje bolj oddaljenih območij in tamkajšnjih urbanih središč, krčijo se storitve javnega pomena, povečujejo se tudi emisije zaradi rasti osebnega in tranzitnega motornega prometa.

Na obremenjevanje okolja je v obdobju izvajanja SRS 2005–2013 v pretežni meri vplivalo nihanje gospodarske aktivnosti, manj pa strukturne prilagoditve. Emisije toplogrednih plinov so se v letih gospodarske konjunktore povečevale, v letu 2009 pa so se skladno s padcem gospodarske aktivnosti močno znižale. V letih 2010 in 2011 so se nekoliko povišali (+0,3% in +0,1%)³. Povišali so se predvsem zaradi izpustov iz prometa. To je Slovenijo sicer približalo

³ Poročilo o Razvoju 2013, UMAR

kjotskim ciljem, vendar pa bodo ob nespremenjenih politikah in ponovni oživitvi gospodarske rasti težko dosegljive zaveze Slovenije v okviru EU do leta 2020, saj ostaja emisijska intenzivnost gospodarstva (emisije na enoto BDP) visoka. V primerjavi z državami EU slovensko gospodarstvo močno sloni na rabi surovin, kar se odraža v njegovi nizki snovni produktivnosti in slabši konkurenčnosti gospodarstva. Kljub izvajanju nekaterih ukrepov za ohranjanje biotske raznovrstnosti zaradi povečanja pritiskov iz izvajanja različnih dejavnosti ni bilo mogoče zaustaviti upadanja biotske raznovrstnosti.⁴

Slovenija je vpeta tudi v dogajanje v mednarodni skupnosti in je v preteklih letih uspešno predsedovala več mednarodnim organizacijam (OVSE, Svet EU, Svet Evrope, itd.) in postala članica OECD. Mednarodna dejavnost je povezana tudi z razmeroma izdatnimi finančnimi obveznostmi, kjer se soočamo z omejenimi viri, kar nas sili v osredotočenje v najbolj ključne in koristne za državo.

V letih 2012 in v 2013 so bile izvede nekatere strukturne reforme za izboljšanje gospodarskega okolja ter ožitev finančnih tokov (konsolidacija javnih financ, pokojninska reforma, zakonodaja za sanacijo bančnega sistema, reforma trga dela).

Razvojna izhodišča Strategije razvoja Slovenije do 2020 so vezana na zaveze iz Programa stabilnosti 2013 in Nacionalnega reformnega programa za leti 2013 in 2014, ki dopolnjujeta strukturne reforme na trgu dela in v pokojninskem sistemu z ukrepi za zagon gospodarstva in nadaljevanje konsolidacije javnih financ.

Zastavljene prioritete v letih 2013 in 2014 so usmerjene v ukrepe za ožitev gospodarske rasti, zlasti krepitev stabilnosti bank, razdolževanje in prestrukturiranje podjetij ter uravnoteženje javnih financ z zniževanjem izdatkov in njihovo večjo učinkovitostjo ter višjo obdavčitvijo potrošnje (DDV) in obdavčitvijo nepremičnin.

Glavni cilj fiskalne politike sta strukturno izravnani saldo do leta 2017 in stabilizacija dolga države. Za doseg tega cilja je pomemben zapis fiskalnega pravila v Ustavo RS, ki bo podprt še z izvedbenim zakonom. Odhodki sektorja države (z EU sredstvi) kot deleža BDP so bili v 2011 blizu 50% in se bodo s tem, postopno zniževali. Povečevanje izdatkov povezanih s staranjem prebivalstva pa pomeni, da se krči del javnih izdatkov, ki jih bomo v prihodnje lahko namenili za razvojne ukrepe in investicije na drugih področjih, zaradi česar je še pomembnejša njihova pravilna in učinkovita poraba.

Glede na ugotovljene slabosti dosedanjega modela razvoja in spremenjene razmere v domačem in mednarodnem okolju, je treba v novi strategiji še posebej izpostaviti:

- **Blaginja prebivalstva kot najvišji razvojni cilj.** Vse spremembe v gospodarstvu in družbi bodo usmerjene k večanju blaginje sedanje in prihodnjih generacij, ob upoštevanju prostorskih razvojnih prednosti, okoljskih omejitev in skrbi za zdravje ljudi. Cilj razvoja ne bo le gospodarska rast, temveč bo napredek v funkciji povečevanja blaginje in ohranjanja naravnega kapitala.
- **Gospodarska rast bo upoštevala ekonomski, družbeni in okoljski vidik razvoja** in bo temeljila na znanju in ustvarjanju višje dodane vrednosti in ugotovljenih priložnosti za prehod v zeleno gospodarstvo s trajnostno rabo naravnih virov.
- **Povečanje produktivnosti dela** in dodane vrednosti proizvodov in storitev.
- **Krepitev inovativnosti in kreativnosti** ter zagotavljanje kakovosti, učinkovitosti, odzivnosti in mednarodne primerljivosti ter odprtosti izobraževanja in usposabljanja. Potrebujemo dolgoročno in strateško načrtovanje izobraževanja in usposabljanja ter sposobnost posameznikov in sistemov za hitro in učinkovito soustvarjanje ter prilagajanje spremembam.

⁴ Kus Veenvliet, J. (2012). Analiza doseganja ciljev Strategije ohranjanja biotske raznovrstnosti v Sloveniji. Povzetek končnega poročila. Nova vas: Zavod Symbiosis. Naročnik: Ministrstvo za okolje in prostor, http://www.mko.gov.si/fileadmin/mko.gov.si/pageuploads/podrocja/narava/analiza_strategije_biotske_raznovrstnosti_povzetki.pdf

- **Poslovno okolje spodbudno za razvoj družbeno odgovornega podjetništva** in pozitivno naravnano do investorjev. Zmanjšanje administrativnih ovir, spodbudno davčno okolje, kompetentni kadri in fleksibilen trg dela.
- **Umik države iz gospodarstva**, tako da ne bo več mogoče neposredno poseganje države v odločitve ekonomskih subjektov
- **Povečanje učinkovitosti države in zmanjševanje sive ekonomije**, zlasti preko delovanja pravne države ter zagotavljanja ustreznih in učinkovitih regulatornih in nadzornih funkcij. **Oboje je** predpogoj za vzpostavitev boljšega poslovnega okolja, dvig gospodarske konkurenčnosti in nov zagon gospodarstva.
- **Zaposljivost in zaposlenost prebivalstva**. Še posebej starejših in mladih.
- **Učinkovitost in ciljnost sistemov socialne zaščite**, ki bodo prilagojeni bodoči demografski sliki in ne bodo povečevali medgeneracijskega konflikta in družbene neenakosti.
- **Zmanjšanje pritiskov na okolje** s pozitivnimi in negativnimi spodbudami za znižanje onesnaževanja, učinkovito rabo in upravljanje z naravnimi viri, razvoj in uporaba proizvodov, storitev in tehnologij, ki bodo okolju prijazni ali bodo odgovarjali na izzive podnebnih sprememb.
- **Učinkovitejše upravljanje s prostorskimi potenciali**, povezovanje urbanih središč in krepitev njihovih funkcionalnih regij.
- **Razvoj energetike, ki bo temeljil na trajnostnem principu**. Prednostno se izbirajo tehnologije, ki ne povzročajo izpustov toplogrednih plinov, so ekonomsko opravičljive in družbeno sprejemljive.
- **Aktiviranje primerjalnih prednosti slovenskih regij**.
- **Sprememba institucionalnega okvira**, tako da bo omogočal izvedbo nujnih in s strokovnimi argumenti podprtih razvojno naravnanih sprememb v družbi in gospodarstvu.
- **Promocija Slovenije** in njenega gospodarstva, znanosti, ustvarjalnosti in turističnih potencialov ter kulture, demonstracijske dejavnosti, naravnih vrednot in biotske pestrosti, pospeševanje investicij slovenskih podjetij v tujino in tujih neposrednih investicij v Slovenijo.

2. Proces priprave osnutka in vključevanje javnosti

Vlada RS je ustanovila krovno skupino za pripravo strategije, ki je v mesecu juliju 2012 oblikovala strokovno skupino zunanjih strokovnjakov in jih povabila k pripravi prispevkov za Strategijo razvoja Slovenije s področja njihovega delovanja. Po tem, ko so vabljeni svoje prispevke posredovali do sredine septembra 2012, so nato imeli možnost sodelovati na dveh strokovnih razpravah za pripravo izhodišč, in sicer v oktobru in novembru. V sredini junija 2012 smo odprli tudi elektronski poštni naslov srs.mgrr@gov.si, objavljen tudi na spletni strani MGRT na katerega so lahko vsi zainteresirani posredovali njihove predloge, komentarje, sugestije ipd., v zvezi z nadaljnjim razvojem Slovenije. V začetku septembra 2012 smo na spletni strani Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo odprli tudi spletno podstran na kateri je bil 60 dni odprt vprašalnik za zbiranje predlogov, povezanih z nadaljnjo vsebino dokumenta. Skupaj smo do konca oktobra preko elektronskega naslova in vprašalnika prejeli več kot sto vsebinskih predlogov različnih zainteresiranih javnosti, ki smo jih smiselno upoštevali pri pripravi osnutka Strategije razvoja Slovenije.

Februarja 2013 je Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo pričelo s široko javno razpravo v obliki tematskih dogodkov na nacionalni ravni, na katere so bili vabljeni vsi relevantni deležniki (kombinacija prioritet in ciljnih skupin). V februarju in marcu 2013 sta potekala dva tovrstna tematska dogodka, in sicer prvi na temo osrednje teze in splošnih ciljev strategije, drugi pa na temo podjetnosti kot ene izmed prioritetenih področij strategije. V aprilu in maju smo izvedli še štiri dogodke na temo posameznih prioritetenih področij (znanje, zeleno, vključujoča družba, učinkovit javni sektor in pravna država). Delno smo pripombe upoštevali že pri pripravi tega dokumenta, delno pa bodo upoštevanje pri nadaljnjih korakih.

V času priprave Strategije razvoja Slovenije so predstavniki Tretjega člena (Plan B) začeli z zbiranjem podpisov za podporo Pobudi za zeleni razvojni preboj, ki prepoznava sedem področij v katera bi morali v Sloveniji vlagati zato, da pospešimo gospodarsko rast, ustvarimo nova delovna mesta in istočasno izkoristimo svoje naravne potenciale (les, voda, biotska raznovrstnost) in zagotovimo zmanjševanje pritiskov na okolje. (prehranska samooskrba s poudarkom na ekološki pridelavi, vzpostavitev vrednostne verige predelave lesa, energetska prenova zgradb, prehod na obnovljive vire energije, posodobitev železniškega omrežja in javnega prevoza, učinkovita raba naravnih virov, zeleni turizem). Peticijo, z več kot 10.000 podpisi so predali Predsednici Vlade RS, pobudo pa so obravnavali tudi v Komisiji za peticije ter človekove pravice in enake možnosti Državnega zbora RS. V osnutku dokumenta so vključeni vsi ključni vidiki, na katera opozarjajo podpisniki peticije. Del predlaganih ukrepov in pristopov pa bo treba vključiti v pripravo sektorskih strategij in predpisov.

Poleg tega je razprava potekala tudi na regionalni ravni. Razprava je potekala v dveh krogih srečanj po vseh dvanajstih regijah. Srečanja so povezana tudi z razpravo o regionalnih razvojnih strategijah. Že pred sprejemom na Vladi RS je bil osnutek objavljen na spletnih straneh in je bilo mogoče nanj podati pripombe. Na ta način bo lahko najširša javnost posredovala svoje pripombe na predlagan osnutek. V preostanku leta pa bodo organizirani dodatni strokovni dogodki namenjeni pripravi strateškim razvojnim dokumentov.

3. Scenarij gospodarske rasti do leta 2020

Slovenija v primerjavi s predkriznim obdobjem vstopa v novo razvojno obdobje z oslabljeno makroekonomsko stabilnostjo, oslabljeno sposobnostjo slovenske ekonomije za prilagajanje razmeram na svetovnem trgu, zmanjšano konkurenčnostjo nižjimi tržnimi deleži na svetovnem trgu in slabo delujočim bančnim sistemom. Hkrati pa relativno dobro izobrazbeno strukturo prebivalstva in še vedno nizko dohodkovno neenakostjo.

Ena izmed ključnih predpostavk, ki smo jo upoštevali pri pripravi scenarijev prihodnje gospodarske aktivnosti, je pričakovana demografska slika. Pričakovano hitrejše povečevanje števila starejših (tudi v primerjavi s povprečjem EU) predstavlja velik izziv za Slovenijo. Po prebivalstvenih projekcijah⁵ naj bi se v desetih letih (od 2010 do 2020) število starejših od 65 let povečalo za četrtino in bi predstavljalo 20 % vsega prebivalstva (do leta 2060 pa že več kot 30 %). Tudi število druge skupine ekonomsko odvisnih, tj. otrok (starih 0–14 let) naj bi se nekoliko povečalo (leta 2020 naj bi delež otrok v celotnem prebivalstvu znašal 15,2 %). Hkrati pa naj bi se, kljub predpostavki razmeroma visokega selitvenega prirasta, število delovno sposobnega prebivalstva, starega od 15 do 64 let, zmanjšalo, njihov delež v celotnem prebivalstvu pa naj bi znašal 65 %. To bi pomenilo, da bi leta 2020 bilo od 100 delovno sposobnih prebivalcev odvisnih 23,3 otroka in 30,4 starejšega, kar je 3,1 otroka in 6,6 starejšega več kot deset let prej (2010).

Ocene potencialne rasti UMAR kažejo, da bo ta precej nižja kot pred začetkom krize⁶. Takšna ocena je skladna s preteklimi izkušnjami drugih držav, kjer je bila gospodarska rast po globoki finančni krizi znatno nižja kot pred tem. Izračuni v pomladanski napovedi (UMAR, 2013) kažejo, da je potencialna rast za prihodnje obdobje močno oslABLJENA. V letu 2013 naj bi dosegla negativno rast -1.1%, pozitivno raven pa naj bi dosegli šele po letu 2015. V obdobju od 2016 – 2020 je ocenjena rast na 0.8%⁷.

Nižja rast je povezana s počasnejšim kapitalskim poglobljanjem (prispevek kapitala se je po močnem znižanju v letu 2009, znižal še za -0,1 o.t. v letu 2012, pričakujemo, da bo tudi na srednji rok ostal blizu ničelnega prispevka). Prispevek dela k potencialni rasti je relativno nizek skozi celotno obdobje do krize, od leta 2008 pa je konstantno negativen, kar pričakujemo tudi do leta 2020. Na to vpliva predvsem povečanje naravne stopnje brezposelnosti, opravljene delovne ure na zaposlenega, v tem obdobju pa se tudi že kažejo prvi učinki staranja prebivalstva (krčenje delovno aktivne populacije). Skupna faktorska produktivnost se je od krize zniževala, vendar lahko pričakujemo postopno okrevanje, vendar ne do predkriznih ravni (Pomladanska napoved 2013, UMAR).

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	do 2020
Realna rast BDP (%)	1,2	0,6	-2,3	-1,9	0,2	1,2	1,6	1,6	1,7
Potencialna rast BDP (%)	0,6	-0,3	-0,9	-0,8	-0,3	0,0	0,2	0,4	0,8
Prispevki:									
- dela	0,0	-0,4	-0,7	-0,4	-0,5	-0,5	-0,5	-0,6	-0,3
- kapitala	0,4	0,1	-0,2	-0,2	-0,1	-0,1	0,0	0,0	0,2

Vir: MF, UMAR

⁵ EUROPOP 2010

⁶ Do podobnih rezultatov so prišle tudi druge institucije (npr. EC), ki uporabljajo primerljive metode ocene dolgoročnega potenciala za rast.

⁷ Ocenjeno s pomočjo metodologije Delovne skupine za proizvodno vrzel (Output Gaps Working Group) pri EPC (Economic Policy Committee).

4. Vizija in cilji Strategije razvoja Slovenije 2020

Slovenija se je v okviru EU s številnimi dokumenti ter procesom ekonomskega upravljanja na ravni EU (Nacionalni reformni program, Pakt za stabilnost in rast, Fiskalni pakt), še zlasti pa s strategijo EU 2020 zavezala k zasledovanju cilja treh rasti (vključujočo, pametno ter trajnostno).

V obdobju do leta 2020 moramo posebno pozornost nameniti razvoju, ki bo prinašal delovna mesta, večjo produktivnost in ne bo negativno vplival na okolje. Prednost bodo imeli projekti, ki bodo imeli multiplikativni značaj in bodo ustvarjali nova delovna mesta. Naša strategija je angažiranje vseh sistemov in struktur ter materialnih in nematerialnih virov.

Razvoj oziroma spodbujanje konkurenčnosti in zaposlovanja bosta temeljila na polnem izkoriščanju:

- Endogenih potencialov Slovenije (les, voda, geotermalna, socialno podjetništvo,...)
- Rast na globalnih trgih (tehnologija, inovativnost prestrukturiranje gospodarstva,...)

Vizija razvoja:

Slovenija je konkurenčna družba znanja in inoviranja, ki ob spoštovanju okoljskih omejitev zagotavlja blagostanje svojih prebivalcev in postaja model moderne eko regije.

V okviru opredeljenih prioritet smo kot bistvena za gospodarski razvoj identificirali naslednja tri področja:

- raziskave in razvoj ter inovacije,
- zagon, rast in razvoj malih in srednjih podjetij,
- zaposlovanje, izobraževanje, usposabljanje, znanje in kompetence (mladi in starejši).

Za ta področja bo namenjenih 50 % razvojnih sredstev, ki bodo razpoložljiva do leta 2020.

Razvoj mora temeljiti na izboljšanju učinkovitosti rabe vseh virov, človeških, finančnih in naravnih, na inovativni in intenzivni uporabi informacijsko komunikacijskih in tehnologije, ter na ustrezni delitvi bremen in ugodnosti ob povečanju zaposlenosti. Predpogoji za to pa so pravna država, učinkovita javna uprava in ustrezna prometna infrastruktura za trajnostno mobilnost.

Cilji in kazalniki (ciljne vrednosti do leta 2020 bodo ocenjeni po javni obravnavi)

	2012
BDP na prebivalca v EUR, tekoče cene	17.244
Dodana vrednost na zaposlenega	32.903
Zaposlenost (20 – 64 let) v %	68,3
BDP na zaposlenega v EUR, tekoče cene	37.928
Število revnih in/ali socialno izključenih oseb (za 2011)	386.000
Ekološki odtis na prebivalca	5,21ha/p.c.

Vir: UMAR, SURS, Global Footprint Network, lastni izračuni

5. Prioritetna področja in kratkoročni ukrepi

Na podlagi analize stanja in analize SWOT in upoštevajoč globalne trende, ki postavljajo širši kontekst za delovanje Slovenije, smo identificirali štiri prioriteta področja na katera se moramo osredotočiti v naslednjem sedemletnem obdobju, da bomo lahko gradili na svojih prednostih in izkoristili svoje razvojne potenciale in priložnosti. Ta področja smiselno povezujejo posamezne sektorske politike in tako postavljajo temelje za doseganje sinergijskih učinkov vseh ukrepov in dejavnosti, česar s klasičnim sektorskim pristopom ne bi mogli doseči.

Prioritete so:

1. Konkurenčno gospodarstvo
2. Znanje in zaposlovanje
3. Zeleno življenjsko okolje
4. Vključujoča družba

Predpogoj za doseganje srednjeročnih strateških usmeritev so stabiliziranje in razvojno naravnane javne finance ter učinkovit finančni sistem. Ključnega pomena je:

Učinkovit finančni sistem

- Zadostna kapitalska ustreznost bank, skladno z merili Basel II
- Stabilna lastniška struktura bank.
- Zaupanje v bančni sistem.
- Učinkovito delovanje regulatorjev.
- Odprava vrzeli v financiranju podjetij z zagotovitvijo dostopa do finančnih virov.
- Dostop do kapitala podjetniškim idejam.

Stabilne in razvojno naravnane javne finance

- Dolgoročno stabilne javne finance v skladu s sprejetimi zavezami iz Pakta za stabilnost in rast.
- Javnofinančne možnosti za koriščenje EU sredstev, predvsem za investicije ter za namene, ki jih zagotavljata EIB in EBRD.
- Davčni sistem, ki krepi poslovno okolje za gospodarsko rast in razvoj in zagotavlja javnofinančno vzdržnost.

Poleg izvajanja teh nujnih kratkoročnih ukrepov bomo v državi sistematično krepili dejavnosti, ki bodo pripomogle k dvigu etičnih standardov v družbi in bodo pomagale graditi aktivne in odgovorne državljane in državo. Z njimi, si bomo prizadevali:

- Razviti kakovostnejši, odziven in vključujoč socialni in civilni dialog.
- Z uvajanjem smotnih poenostavitve delovanja države in njenih institucij okrepiti preglednost delovanja države in njenih institucij.
- V procese izobraževanja medpredmetno in povezujoče vključiti vsebine, ki se nanašajo na digitalno pismenost, državljansko vzgojo, etiko, kulturo in integriteto, človekove pravice, državno ureditev, večkulturno družbo, kreativnost, odgovoren odnos do okolja in globalno soodvisnost.
- Krepiti
 - ustvarjalnost, inovativnost in podjetništvo med mladimi, in spodbuditi zavedanje o pomenu in vrednosti lastne iniciative ter kreativnosti, slovensko kulturno zavest in izražanje.
 - zavedanje o umestitvi Slovenije v globalno okolje.
- Spodbujati
 - zavest o nujnosti odgovornega ravnanja z naravnimi viri, vključno s prostorom, ter prepoznavanje razvojnih priložnosti, ki jih ponuja in omogoča okoljski kapital.

- družbeno odgovornost podjetij.
- razvoj družbeno odgovornega delovanja na državni, regionalni in lokalni ravni.
- procese za aktivno vključevanje mladih v družbenem razvoju in spodbujati medgeneracijsko sodelovanje.

5.1. Konkurenčno gospodarstvo

Gradili bomo (med drugim) na naslednjih prednostih Slovenije

- Dobra geostrateška lega.
- Tradicionalno visoka tehnična pismenost in izobrazbena struktura.
- Zdravem jedru industrije/gospodarstva in na novih področjih perspektivnih za razvoj novih delovnih mest.
- Mednarodna usmerjenost gospodarstva in družbe.
- Visoka kakovost industrijskega oblikovanja.
- Vlaganja in davčne spodbude za raziskave in razvoj.
- Ugodna obdavčitev dohodka podjetij in možnosti olajšav za vlaganja.
- Suveren elektroenergetski sistem z razvitimi vsemi funkcijami za njegovo delovanje.
- Prometna in logistična infrastruktura z visokim razvojnim potencialom.
- Učinkovit in uveljavljen sistem za elektronsko izvajanje postopkov z državo za podjetja in posameznike.
- Raznolikost turistične ponudbe na majhnem prostoru in dobro razvita zdravstveno-zdraviliščna in gostinsko-turistična in kulturna dejavnost ter bogata kulturna dediščina in naravni viri.
- Pestra dejavnost neprofitnih organizacij, kot podlaga za razvoj socialnega podjetništva in razvoj socialnega in ekološkega inoviranja.
- Tradicija zadružništva kot dobro izhodišče za vzpostavljanje novih kooperativ, kot eni najprimernejših oblik socialnih podjetij, ki ga v Evropi med drugim odlikujejo odpornost na tržne pretrese, velik potencial za socialno integracijo in zaposlovanje ter odlična prilagojenost lokalnim izzivom.
- Visoka gozdnatost Slovenije, ki omogoča večji posek lesa in doseganje večje dodane vrednosti v lesni industriji.

Kaj želimo doseči?

- Okrepiti gospodarsko aktivnost, izboljšati strukturo in konkurenčnost slovenskega gospodarstva.
- Izboljšati produktivnost (dela, energije, surovin)
- Povečati delež izvoza visokotehnoloških izdelkov in storitev, zlasti na znanju temelječih storitvah in turizmu.
- Povečati zgodnjo in celotno podjetniško aktivnost.
- Zagotoviti učinkovitost in konkurenčnost mrežnih dejavnosti (energetika, telekomunikacije, komunalne dejavnosti ipd.).
- Izboljšati pogoje za dostop do virov financiranja za vlaganja, ki prinašajo delovna mesta in višajo ustvarjeno dodano vrednost.
- Povečati domače povpraševanje in izvoz visokotehnoloških izdelkov in storitev, vključno s turizmom.
- Izboljšati poslovno okolje, odpraviti administrativne ovire za dvig podjetniške dejavnosti in kulture.
- Povečati tuje neposredne investicije.
- Umik države iz gospodarstva in izboljšanje upravljanja podjetij.
- Uveljaviti družbeno odgovornost podjetij.
- Zmanjšati obseg sive ekonomije.

- Poenostaviti postopke umeščanja v prostor.
- Izboljšati učinkovitost delovanja pravosodnih organov.
- Povečati delež projektov, ki jih financiramo preko javno zasebnega partnerstva.
- Izkoristiti in izboljšati obstoječo prometno infrastrukturo, da izboljšamo dostop do trga dela, potrošnikov in dobavnih verig za podjetja in dostopnost do večjih urbanih središč in turističnih destinacij oz. območij (povečati konkurenčnost regij/območij).
- Zmanjšati emisije toplogrednih plinov iz prometa in izboljšati varnost v prometu.

Kako bomo to dosegli?

- Zagotovili bomo ugodne finančne vire za podporo rasti in razvoju podjetij, vključno s podporo za prestrukturiranje podjetij perspektivnih za nadaljnji razvoj in za nadaljnjo rast podjetij, ki že dosegajo visoko dodano vrednost in so mednarodno konkurenčna.
- Oblikovali bomo instrumente za:
 - krepitev podjetništva, vključno s socialnim podjetništvom in spodbujanjem mikro in malih podjetij na podeželju;
 - spodbujanja inovacijsko razvojnih dejavnosti podjetij (tehnološke inovacije, vključno z eko-inovacijami, netehnološke inovacije in uporaba kulturnih in kreativnih industrij);
 - osredotočeno spodbujanje investicij v RRI;
 - spodbujanje investicij na strateških, propulzivnih in prednostnih področjih, gospodarstva, ki odgovarjajo na družbene izzive in za razvoj izdelkov z visoko dodano vrednostjo terdružbene inovacije;
 - zaščito intelektualne lastnine in vključevanje njene uporabe za gospodarski in družbeni napredek;
 - povezovanje kulturnih in kreativnih industrij z ostalimi sektorji gospodarstva (npr. kultura, turizem, gradbeništvo, podjetništvo, kmetijstvo živilskopredelovalna industrija, lesno predelovalna industrija, gozdarstvo, znanost).
- Podpora za inovativno start up podjetništvo (tudi internetno start up podjetništvo, povezovanje in mreženje med podjetji in z institucijami znanja ter preko krepitev razvojnih oddelkov v podjetjih.
- Vlaganja v razvoj interneta prihodnosti (infrastruktura, storitve, proizvodi).
- Internacionalizacija podjetij in podpora podjetjem pri mednarodnem poslovanju, s posebnim poudarkom na MSP-jih.
- Spodbujanje NTI, ter zagotavljanje ustrezne podpore tujim investitorjem.
- Razvoj turizma in dvig kakovosti, konkurenčnosti in učinkovitega ter inovativnega trženja Slovenije kot turistične destinacije.
- Spodbujanje gospodarskega sodelovanja s slovensko narodno skupnostjo zunaj meja Republike Slovenije.
- Poenostavitev normativnega okolja ter povečanje preglednosti in razumljivosti predpisov.
- Povečali bomo vlaganja v R&R&I na opredeljenih tehnoloških področjih in industrijskih sektorjih in izboljšati učinkovitost teh vlaganj, predvsem za razvoj izdelkov in storitev za trg (tudi z uporabo tradicionalnih znanj in tehnik) ter spodbujali povezovanje znanosti, podjetniškega sektorja in kulture za razvoj izdelkov in storitev, ki zagotavljajo višjo dodano vrednost in nove tržne niše
- Posodobitev javne prometne infrastrukture za doseganje trajnostne mobilnosti, regionalne povezanosti in razvoja logistične dejavnosti s poudarkom na razvoju železniške infrastrukture in javnega potniškega prometa;
- Dostopnost širokopasovnih povezav, predvsem na belih lisah.
- Spodbujanje avtomatiziranega e – poslovanja podjetij s kupci in dobavitelji.

- Vlaganja v izgradnjo in modernizacijo energetske infrastrukture za distribucijo in prenos energije, vključno s pametnimi omrežji.
- Na področju elektroenergetike vzpodbujati in vlagati v tiste tehnologije, ki podpirajo načela okoljske, ekonomske in družbene vzdržnosti ter slovenskemu gospodarstvu omogočiti dolgoročno stabilno oskrbo z električno energijo po mednarodno primerljivih cenah.

5.2. Znanje in zaposlovanje

Gradili bomo (med drugim) na naslednjih prednostih Slovenije

- Delo kot vrednota.
- Visoka izobrazbena struktura mladih.
- Visok delež žensk na trgu dela in visok delež žensk z dokončano terciarno izobrazbo.
- Majhen delež osipnikov med mladimi (z izjemo osipnikov v VŠ).
- Akumulirano znanje in izkušnje starejših.
- Potenciali za vzgojo, izobraževanje, usposabljanje in ozaveščanje za trajnostni razvoj in zeleno gospodarstvo.
- Visokih javni izdatki za izobraževanje.
- Visoka vključenost v formalno izobraževanje na vseh ravneh In dobro razvite mreže izobraževalnih organizacij.
- Izdatki za R&D so leta 2010 predstavljali 2,11 % BDP, leta 2011 2,47%⁸.
- Znanje tujih jezikov in prilagajanje na kulture drugih narodov (raznolikost kulturnih vplivov) z bogastvom mednarodnih povezav.
- Računalniška pismenost.
- Številčnost in kakovost znanstvenih publikacij, uspešne mednarodne raziskave.
- Veliko znanstvenih in kreativnih talentov.
- Grozdi odličnosti v akademskem in industrijskem raziskovanju.
- Prostovoljstvo kot neformalno pridobivanje izkušenj in kompetenc.
- Medgeneracijski prenos znanja in izkušenj pri obvladovanju in razvoju zahtevnih tehnologij.

Kaj želimo doseči?

- Višjo zaposlenost in boljšo zaposljivost delovno sposobnega prebivalstva predvsem starejših, mladih, manj izobraženih in dolgotrajno brezposelnih.
- Pospešiti vstop mladih na trg dela.
- Odpraviti strukturna neskladja med ponudbo in potrebami družbe znanja ter povečati prilagodljivost delovne sile in geografsko ter poklicno mobilnost.
- Spremeniti reguliranost poklicev in dejavnosti ter s tem omogočiti vstop na trg dela.
- Dograjevati prožno varnost.
- Dvigniti kakovost izobraževalnega sistema na vseh ravneh in povečati prilagodljivost programov poklicnega izobraževanja in usposabljanja potrebam trga dela in gospodarstva.
- Izboljšati sodelovanje med izobraževalnimi sistemi ter trgom dela.
- Vključevanje manj izobraženih in ranljivih skupin v različne oblike vzgoje, formalnega in neformalnega izobraževanja, usposabljanja za trg dela oziroma ohranjanje njihove zaposlitve in dvig kompetenc.

⁸ Na povečanje izdatkov je vplival padec BDP in spremenjena metodologija izračuna.

- Z izobraževanjem in usposabljanjem ohranjati tradicionalna in specifična znanja in veščine ter deficitarne poklice.
- Zmanjšati delo in zaposlovanje na črno.
- Vključevanje brezposelnih ali prejemnikov DSP v različne inovativne programe na področju socialnih storitev, programe samooskrbe z ekološko pridelano hrano itd.
- Povečati delež starejših, manj izobraženih in dolgotrajno brezposelnih v vseživljenjskem izobraževanju.
- Povečati prožnost učnih poti.
- Izboljšati razmerje med izdatki izraženimi na udeleženca v terciarnem izobraževanju in povečati učinkovitost terciarnega izobraževanja, skrajšati dobo študija na tej ravni in izboljšati stopnjo zaposlenosti in zaposljivosti visoko izobraženih mladih ter povečati delež študentov iz manj razvitih regij v visokošolskem izobraževanju.
- Povečati mobilnost dijakov, študentov in strokovnih delavcev znotraj izobraževanja, med področjem izobraževanja in ostalimi področji dela ter v mednarodno okolje.
- Ohraniti nizko stopnjo osipništva in izboljšati opremljenost učnega okolja v šolah.
- Dvigniti znanstveno odličnost in spodbuditi internacionalizacijo znanosti ter povečanje konkurenčnosti znanstveno raziskovalnega dela za večjo aplikativnost raziskovalnih, razvojnih in inovacijskih dejavnosti v javnem in zasebnem sektorju
- Dvig ravni različnih pismenosti (bralna, finančna in druge) za vse ciljne skupine, spodbujanje funkcionalne večjezičnosti, razvijati in omogočiti javno dostopnost jezikovnih virov in tehnologij.
- Dvigniti digitalno pismenost vseh ciljnih skupin prebivalstva za enakopravnejše vključevanje v informacijsko družbo.
- Urediti in uravnotežiti sistem za določanje obremenitev za posamezne oblike dela (npr. študentsko, podjetne pogodbe, redna zaposlitev, itd.) in tako preprečili nadaljnjo segmentacijo na trgu dela.
- Pospešiti zmanjševanje zaostanka za povprečjem EU, ko gre za diplomante na področju naravoslovja in tehnike.
- Odpreti in povečati konkurenčnost izobraževalnega in raziskovalnega sistema In tako povečati učinkovitost porabe sredstev za raziskave in razvoj.
- Povečati pretok znanja in mobilnosti med gospodarstvom, javno upravo in nevladnimi organizacijami.

Kako bomo to dosegli?

- Posodobili bomo ukrepe za vključevanje mladih na trg dela.
- Izvajali različne spodbude za zaposlovanje, ki bodo povezana z investicijskimi in razvojnimi projekti ter usposabljanjem.
- Oblikovali ukrepe za prilagajanje delovnih mest (predvsem mladim in starejšim) in spodbujanje razvoja delovnih mest na novih področjih.
- Z ustvarjanjem pogojev za oblikovanje kakovostnega, odzivnega sistema vzgoje in izobraževanja, ki bo zagotavljal pridobivanje znanja, temeljnih in poklicnih kompetenc/zmožnosti, s katerimi se bo posameznik lahko učinkovito vključeval v svet dela in življenje (in ki jih bodo posamezniki potrebovali tudi v prihodnje).
- Z ustvarjanjem pogojev za hitrejše in učinkovitejše prehajanje mladih iz izobraževanja v delo in obratno.
- Modernizirali in povečali učinkovitost delovanja ZRSZ in drugih institucij na trgu dela.
- Povečali ponudbo na trgu dela tudi z migracijami.

- Povečanje privlačnosti poklicnega izobraževanja in izobraževanja ter usposabljanja za opravljanje deficitarnih poklicev, tradicionalnih znanj in veščin.
- S karierno orientacijo za vse skupine delovno sposobnega prebivalstva.
- Motiviranje in pomoč mladim, ki so predčasno izstopili in šolskega sistema za ponovno vključitev v izobraževanje oziroma na trg dela.
- Dvig ključnih in poklicnih kompetenc, za odpravo neskladij med trgom dela in izobraževanja in za boljšo povezanost med različnimi institucijami (izobraževalnimi in delodajalci, kot sosistemi vajeništva, pripravništva, mojstrstva, mentorstva, kadrovske štipendije in več podeljenih štipendij iz regijskih štipendijskih shem, pedagoške strategije za dvig kompetenc, poklicna in karierna orientacija).
- Svetovalne dejavnosti za odrasle za vključitev v izobraževalne programe in prilagodili programe vseživljenjskega učenja, s posebnim poudarkom na vključevanju starejših.
- Oblikovali programe za razvoj in krepitev »modernih« funkcij na področju človeških virov v institucijah in podjetjih (karierne poti, usposabljanje, kadrovska politika prilagojena starostnim trendom,...).
- Razvili in izvajati sistem priznavanja kvalifikacij in neformalnega znanja.
- Spodbujali fleksibilno organizacijo pouka, prehode med oblikami izobraževanj, e-učenje, učenje na daljavo, povezovanje izobraževalnih in kulturno umetniških vsebin.
- Krepitev dostopnosti izobraževanja v celotnem življenjskem ciklu posameznika in družbe (brezposelni, zaposleni, delodajalci, samozaposleni), krepitev sporazumevalne zmožnosti v slovenščini in še vsaj dveh tujih jezikih, v krepitev digitalne pismenosti in znanj za trajnostni razvoj, vseživljenjskega učenja.
- V procese formalnega izobraževanja in neformalnega učenja vključiti in modernizirati vsebine, ki se nanašajo na digitalno opismenjevanje različnih ciljnih skupin prebivalstva.
- Usposabljanje in krepitev profesionalnega kapitala strokovnih delavcev v izobraževanju na vseh ravneh vzgoje in izobraževanja za razvoj novih učnih metod, prenos primerov dobrih praks in uporabe IKT tehnologij na vseh ravneh izobraževanja.
- Prenova izobraževalnih programov na vseh ravneh izobraževanja, ki bo prilagojeno gospodarstvu in družbenih izzivov.
- Zagotavljanje ustreznih materialnih pogojev za izvajanje izobraževalnih programov na vseh ravneh (prostorski, didaktična in ostala oprema, IKT,)
- Promocija podjetništva kot pozitivne vrednote na vseh stopnjah izobraževanja.
- Podpora razvoju kulture (vključno z izobraževanjem o umetnosti, z umetnostjo in skozi umetnost) in kreativnih industrij
- Dvig kakovosti terciarnega izobraževanja tako da bomo
 - Posodobili študijske programe, ki bodo, med drugim lahko odgovarjali tudi na ključne družbene izzive in ki bodo prispevali k dvigu deleža diplomantov naravoslovja in tehnike.
 - Oblikovali in izvajali tudi programe za karierno svetovanje in usmerjanje diplomantov ter za spremljanje njihove zaposljivosti.
 - Nadgradili in izboljšali sistem notranjih in zunanjih evalvacij
 - Izboljšali razmerje med številom študentov in profesorjev
- Spodbujali tesnejše povezovanje med različnimi akterji (raziskovalnimi, izobraževalnimi in kulturnimi institucijami ter podjetniškim sektorjem) za hitrejši prenos znanja in inovacij v prakso in na trg predvsem na področjih, ki so skladna s razvojnimi prioritetami države. Spodbujali bomo tudi vlaganja v razvoj in nadgradnjo raziskovalne infrastrukture in povezovanje visokih strokovnih šol v regijska visokošolska središča in spodbuditi njihovo sodelovanje z gospodarstvom.
- Spodbujanje internacionalizacije znanosti in izobraževanja (vključno z visokim šolstvom) ter vzpostavitev spodbudnega okolja za pritegnitev odličnih domačih in tujih strokovnjakov.

5.3. Zeleno življenjsko okolje

Gradili bomo (med drugim) na naslednjih prednostih Slovenije

- Vodni viri: Smo z vodnimi viri bogata država, saj je Za Finsko in Švedsko v EU 27 na tretjem mestu po količini sladke vode na prebivalca (dolgoletno povprečje). Količina vode na prebivalca je skoraj štirikrat večja od evropskega povprečja. Poraba vode v gospodinjstvu ter v gospodarstvu na prebivalca se od leta 2008 bistveno ne spreminja. Trajnostno gospodarjenje z vodo kot strateškim virom prihodnosti prinaša tudi nova delovna mesta in razvojne priložnosti.
- Obnovljivi in trajnostni viri energije: Hidro in jedrska energija že danes pomembno vplivata k manjšim izpustom toplogrednih plinov v Sloveniji in bosta tudi v prihodnosti pomembna stebra zanesljive oskrbe z električno energijo in zmanjšanja emisij toplogrednih plinov. Najpomembnejši še neizkoriščen obnovljivi vir energije v državi je lesna biomasa. V zadnjih letih je razvoj najbolj dinamičen pri izkoriščanju hidro, sončne energije, bioplina in geotermalne energije. Gozd in les: V Sloveniji je okoli 60 % ozemlja pokritega z gozdom, ki vsebuje preko 300 milijonov m³ lesne zaloge, v letu 2011 je bilo posekanih 3,9 milijonov m³ lesa, medtem ko bi skladno z gozdnogospodarskimi načrti lahko letno posekali 5,5 milijonov m³ lesa, kar pomeni, da je les naravna strateška surovina, ki je premalo izkoriščena. V ustrezno urejeni gozdno-lesni verigi se lahko vrednost kubičnega metra lesa od gozda do prodanega končnega lesenega izdelka ali stavbe na trgu poveča tudi za 100 krat.
- Biotska raznovrstnost: Slovenija je ena najbolj biotsko pestrih držav v Evropi⁹ z velikim obsegom območij Natura 2000 ter velikim številom naravnih vrednot. Po podatkih SURS 30 % tujih turistov v Slovenijo privabi prav ohranjena narava, skrbno upravljanje z naravnimi viri, krajino in mesti v povezavi z ohranjeno kulturno dediščino in drugo kulturno ponudbo v veliki meri vpliva tudi na privlačnost in turistični potencial celotne regije.

Kaj želimo doseči?

- Zmanjšati emisijsko intenzivnost gospodarstva in doseči razklop med rastjo BDP in rabo virov, ter zagotoviti zanesljivo oskrbo z energijo.
- Zmanjšati energetske intenzivnosti (poraba energije na enoto BDP).
- Povečati rabo obnovljivih virov energije za proizvodnjo električne in toplotne energije in hladu: Do 2020 lahko povečamo proizvodnjo električne energije iz velikih HE za 23% iz mHE za 20 %, iz biomase za 63%, tudi pri sončni in vetrni energiji je potencial velik. Do leta 2020 lahko povečamo proizvodnjo toplotne energije iz biomase za 18% ter drugih virov (geotermalna, sončna energija, toplotne črpalke) za 120%. Za inštalacijo naprav ki so bile vključene v shemo OVE do maja 2012 (216,4 MW) je bilo na letni ravni zaposlenih 2.451 oseb, za njihovo delovanje pa je bilo potrebnih 163 delovnih mest. Samo za naprave inštalirane v letu 2011, je za proizvodnjo in obratovanje naprav potrebnih neposrednih 1.078 delovnih mest.¹⁰
- Vzpostaviti pogoje za razvoj trajnostne mobilnosti in posledično zmanjšanje emisij toplogrednih plinov iz prometa.
- Zmanjšati problem energetske revščine, ki se v Sloveniji drastično povečuje. Od leta 2000 – 2010 se je delež dohodka, ki ga gospodinjstva porabijo za energijo v stanovanjih pri gospodinjstvih 1. Dohodkovnega kvantila¹¹ povečal iz 13,1 % na 17,4

⁹ Sonaravna sanacija okoljskih bremen kot trajnostno razvojna priložnost Slovenije, Ciljni Raziskovalni Projekt (V1-1088). Naročnika MGRT (SVLR) in ARRS, http://geo.ff.uni-lj.si/sites/default/files/do_slovenija_nacionalna_8_5.ppt.pdf

¹⁰ mag. Mojca Vendramin (MZIP) in Ivanka Zakotnik (UMAR), september 2012

¹¹ Predstavlja 20 % gospodinjstev z najnižjimi dohodki, to je cca 180.000 gospodinjstev.

%. Leta 2010 si 6 % gospodinjstev v Sloveniji ni moglo privoščiti primerno toplega stanovanja.

- Ustvariti mednarodno uveljavljen sektor in nova delovna mesta v proizvodnji in vzdrževanju tehnologij, naprav in storitev na področju učinkovite rabe in izkoriščanja obnovljivih virov energije in vzpostavitev pogoje za prestrukturiranje Slovenije v krožno gospodarstvo.
- Izboljšati stanje okolja in zagotavljanje kakovostnih in stroškovno učinkovitih javnih storitev na področju varstva okolja (kakovost voda, ravnanje z odpadki, dostop do kakovostne pitne vode, kakovosti zraka in tal).
- Spodbuditi razvoj in povečati konkurenčnost turizma, ki temelji na naravnih in kulturnih potencialih Slovenije.
- Zmanjšati površine kmetijskih zemljišč v zaraščanju: V letu 2011 je bilo v Sloveniji 26.309 ha kmetijskih zemljišč v zaraščanju¹², kar predstavlja potencial za ponovno vzpostavitev kmetijskih zemljišč za kmetijsko obdelavo, proizvodnjo hrane ter s tem povečanje samooskrbe v Sloveniji ob hkratnem upoštevanju varstva narave. Zaradi neustreznega prostorskega načrtovanja smo v obdobju 2002 – 2010 izgubili kar 5 % kmetijskih zemljišč¹³.
- Dvigniti prehransko samooskrbo. V letu 2011 je bila samooskrba z žiti 69 %, zelenjavo 37 %, mesom 85 % in mlekom 120 %, v letu 2009 so ekološki proizvodi predstavljali 20 %.
- Zagotoviti učinkovit in celovit prostorski razvoj in celovit razvoj funkcionalnih urbanih območij in specifičnih prostorov, ki bo podpiral izboljševanje konkurenčnosti podjetij, kakovost bivanja in grajenega okolja, povečal intenzivnost preнове in gradnje v urbanih okoljih. V Sloveniji je evidentiranih 979 ha degradiranih območij večjih od 1 ha (evidenca ne vključuje degradiranih stanovanjskih območij), ki so potencial za razvoj in investicije. Na ta način želimo preprečiti nepotrebno in nenadzorovano širjenje urbanih območij in izgubo kmetijskih zemljišč ter kulturnih krajin, prispevati k reaktivaciji gospodarstva v gradbeništvu, spodbuditi razvoj lokalnega gospodarstva in ustvarjanje novih delovnih mest, znižati življenjske stroške zaradi zmanjšanja deleža porabe energije in znižati ogljični odtis.
- Razviti in prilagoditi kmetijske dejavnosti za doseg okoljskih standardov, njihovo prilagajanje podnebnim spremembam in dvigniti konkurenčnost kmetijske dejavnosti.
- Izboljšati učinkovitost upravljanja z gozdovi, in ohranjanje ponora CO₂.
- Razviti in prilagoditi ribiški sektor, tj. morski gospodarski ribolov, akvakultura in predelava, za povečanje njegove konkurenčnosti in doseganje trajnostnega razvoja.

Kako bomo to dosegli?

- Z vključevanjem okoljskih vidikov v horizontalne sektorje (raziskave, razvoj, inovacije in izobraževanje in ustrezno usposabljanje zaposlenih in brezposelnih).
- Z oblikovanjem in izvajanjem finančnih instrumentov za razvoj, financiranje in izvedbo investicij na področju:
 - energijske učinkovitosti (energetsko učinkovita obnova stavb in trajnostna gradnja stavb v javnem in zasebnem sektorju, energetsko učinkoviti ogrevalni sistemi, prenova sistemov javne razsvetljave, učinkovita raba električne energije, pogodbeno zagotavljanje prihrankov, sistem za upravljanje z energijo, prilagoditev infrastrukture za uvajanje pametnih aktivnih omrežij za distribucijo

¹² Poročilo o stanju kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva v letu 2011, http://www.mko.gov.si/fileadmin/mko.gov.si/pageuploads/podrocja/ZP_2011_splosno_28.6.12.pdf

¹³ Sonaravna sanacija okoljskih bremen kot trajnostno razvojna priložnost Slovenije, Ciljni Raziskovalni Projekt (V1-1088) Naročnika MGRT (SVLR) in ARRS, http://geo.ff.uni-lj.si/sites/default/files/do_slovenija_nacionalna_8_5.ppt.pdf

- električne energije, tehnološka prenova za dvig energijske učinkovitosti podjetij, povečanje energetske učinkovitosti pri gradnji in upravljanju s prometno infrastrukturo);
- rabo obnovljivih virov energije za proizvodnjo električne energije in toplote;
- razvoja vrednostnih verig z visoko dodano vrednostjo in gradnjo/vključevanjem slovenskih podjetij v globalne dobavne verige na področjih učinkovite rabe energije, obnovljivih virov energije, rabe lesa, rabe drugih naravnih virov;
- učinkovitega gospodarjenja z naravnimi viri, za oblikovanje novih rešitev in uvajanje naprednih konceptov za doseganje krožnega gospodarstva (industrijska simbioza, koncept od zibke do zibke, itd.).
- Sistematično podporo razvoju in uvajanju tehnološkim kot netehnološkim inovacijam (npr. eko-inovacije¹⁴, družbene inovacije¹⁵, poslovni modeli), v podjetjih in drugih organizacijah.
- Z investiranjem v razvoj in nadgradnjo obstoječih in novih tehnologij, ki omogočajo mednarodno konkurenčno pridobivanje električne energije brez izpustov toplogrednih plinov.
- S podporo pilotnim demonstracijskim projektom na področjih učinkovite rabe energije, obnovljivih virov energije, učinkovite rabe naravnih virov.
- Sistematična inovativna in intenzivna uporaba IKT na področju trajnostnega razvoja in zelenih informacijsko komunikacijskih tehnologij.
- S povezovanjem kreativnih in kulturnih industrij in področja okolja in uporabe okolju prijaznega oblikovanja pri razvoju izdelkov in storitev z visoko dodano vrednostjo in oživiljanjem uporabe tradicionalnih materialov, tehnik in veščin (ključno tudi trženje).
- Spodbujanjem socialnega podjetništva na vseh področjih (okolje, energija, turizem, kultura, kmetijstvo).
- Z mehanizmi za internalizacijo zunanjih stroškov (npr. zelena davčna reforma).
- Z vlaganji v infrastrukturo in druge ukrepe ki spodbujajo/omogočajo:
 - učinkovito rabo energije; proizvodnjo energije iz obnovljivih virov energije in prenosno omrežje, ki podpira tovrstno proizvodnjo;
 - učinkovito proizvodnjo in prenos energije iz neobnovljivih virov;
 - učinkovito rabo prostora;
 - trajnostno mobilnost s posodobitvijo javnega potniškega prometa in infrastrukture za njegovo izvajanje in druge oblike nemotoriziranega prevoza,
 - postopen prenos tovora na železnico,
 - posodobitev cestne infrastrukture za spodbujanje javnega potniškega prometa in energetske učinkovite vožnje,
 - podpora uvedbi vozil z nižjimi in nizkimi emisijami CO₂ in drugih onesnaževal, povečanje deleža OVE v prometu in zagotavljanje ustrezne infrastrukture za uporabo alternativnih goriv..
 - učinkovito doseganje okoljskih ciljev na področjih varovanja kakovosti voda (odvajanje in čiščenje komunalnih odpadnih voda), odpadkov (preprečevanje,

¹⁴ Eko-inovacija je vsaka oblika inovacije, katere rezultat ali cilj je znaten in viden napredek v smeri trajnostnega razvoja z zmanjševanjem negativnih vplivov na okolje, boljšim odzivanjem na okoljske pritiske ali doseganjem učinkovitejše in odgovornejše rabe naravnih virov; Sporočilo EK: Inovativnost za trajnostno prihodnost – Akcijski načrt za ekološke inovacije (Eco-AP), 15. 12. 2011, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0899:FIN:SL:PDF>

¹⁵ Družbene inovacije lahko definiramo kot razvoj in izvajanje novih idej (produktov, storitev, modelov), s katerimi želimo zadovoljiti družbene potrebe, ustvariti nove družbene odnose in sodelovanje. Predstavljajo nov odgovor na naraščajoče družbene zahteve, ki vplivajo na proces družbenih interakcij. Namenjene so k izboljšanju blagostanja ljudi. Družbene inovacije so inovacije, ki so socialne tako z vidika rezultatov kot načina za njihovo doseganje. So inovacije, ki niso dobre le za družbo, temveč povečajo tudi usposobljenost posameznika, da deluje/se odziva. Empowering people, driving change: Social innovation in the European Union, Bureau of European Policy Advisors, 2011, http://ec.europa.eu/bepa/pdf/publications_pdf/social_innovation.pdf, in Guide to Social Innovation, DG REGIO, Februar 2013, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/social_innovation/social_innovation_2013.pdf

recikliranje/ponovna, ravnanje) in zagotavljanja dostopa do kakovostne pitne vode za vse prebivalce, preventiva pred naravnimi in drugimi nesrečami (poplave, suše, itd.), sanacija okoljsko degradiranih območij;

- Z vlaganji v razvoj turizma na zavarovanih in območjih Natura 2000 ter na podeželju skupaj z izkoriščanjem potencialov kulturne dediščine, razvojem javne kulturne infrastrukture in z regeneracijo urbane kulturne infrastrukture ter na razvoju programov sodobne kulture. Spodbujanje oblikovanja lokalnih verig dobaviteljev za potrebe turizma. Že omenjeni razvoj turizma na trajnostnem konceptu je spodbujevalec kakovosti življenja in blaginje v Sloveniji, generira razvoj na lokalnem in regionalnem nivoju in obenem omogoča nova delovna mesta.
- Z vlaganjem v zeleno infrastrukturo in ukrepe za varstvo narave in ohranjanje biodiverzitete ter zagotavljanje sistema biološke varnosti;
- S spodbujanjem in vlaganji v celovit razvoj urbanih območij, ki bo izboljšal upravljanje, povezovanje naravnih, prostorskih, kulturnih in gospodarskih potencialov regij. Z urbano prenovi, ponovno uporabo degradiranih zemljišč in prenovi obstoječega stavbnega fonda (vidik energijske učinkovitosti in potresne odpornosti stavb), izboljšanjem kakovosti bivanja na degradiranih območjih in investicije za zmanjševanje tveganj za nesreče,
- S sprejemom rešitev za povečanje učinkovitosti umeščanja v prostor in z vzpostavitvijo ustreznih elektronskih rešitev za učinkovito upravljanje s prostorom (e-prostor)
- Z vlaganji v dvig usposobljenost javnega sektorja, da bo postal zgled na področju:
 - inovativnega in zelenega javnega naročanja,
 - varčne rabe naravnih virov;
- Z vzpostavitvijo pristopa in investicij za ohranitev kakovosti in rodnosti tal ter proizvodnega potenciala kmetijskih zemljišč, krepitev zagotavljanja javnih dobrin kmetijstva na področju varstva okolja in ohranjanja kulturne krajine; z izkoriščanjem potenciala malih kmetij, medsektorskega povezovanja (npr. kmetijstvo – kultura); spodbujanje in promocijo lokalne proizvodnje, povezovanja proizvajalcev v verige z namenom povečevanja količin ekoloških živil, spodbujanje uporabe tradicionalnih znanj, veščin in materialov) in ohranjanje podeželske krajine;
- Vzpostaviti okvir za bolj učinkovito gospodarjenje z vsemi gozdovi v državi, predvsem pa za vzpostavitev konkurenčnega okolja za upravljanje državnih gozdov brez dolgoročnih koncesij.
- Vlaganja v diverzifikacijo ribiških dejavnosti, doseganje novih znan in boljše sodelovanje vsemi relevantnimi deležniki), posodobitev objektov, trajnostno upravljanje s prostoživečimi viri v celinskih vodah, lokalni razvoj v povezavi s sektorjem, višja dodana vrednost in večja prepoznavnost ribiških proizvodov, izboljšanje sistema upravljanja z ribištvom in ostale dejavnosti v skladu z reformirano skupno ribiško politiko, celostni razvoj in trajno upravljanje ribiških območij z medsektorskim povezovanjem (npr. ribištvo-kulturna dediščina-turizem).

5.4. Vključujoča družba

Gradili bomo (med drugim) na naslednjih prednostih Slovenije

- Višanje aktivne starostne dobe.
- V primerjavi z drugimi državami članicami je stopnja tveganja revščine še sorazmerno nizka (vendar negativen trend).
- Nizka smrtnost novorojenčkov.
- Izboljšuje se razmerje zdravstvenega osebja glede na število prebivalcev, dobro delujoč sistem patronažnih služb.
- Povečevanje števila diplomantov medicine.
- Izpostavljeni presejalni programi v zdravstvu.
- Krepitev medgeneracijske pomoči.
- Kakovostno razvita mreža pomoči na področju obravnave nasilja.
- Ob izgradnji informacijske podpore ZUPJS so bile že vzpostavljene informacijske povezave s številnimi podatkovnimi viri, kar je odlična podlaga za nadaljnje postopke optimizacije in modernizacije socialnega sistema.
- Dobra manjšinska politika.

Kaj želimo doseči

- Izboljšati kakovost življenja posameznikov in družin ter povečanje družbene povezanosti (kohezije) in socialne vključenosti vseh skupin prebivalstva.
- Zmanjšati tveganja revščine in povečevanje socialne vključenosti ogroženih in ranljivih skupin prebivalstva. V Sloveniji je v letu 2011 po podatkih SURS pod pragom tveganja revščine živelo 13,6 % ali 273.000 ljudi, poleg njih pa še 113.000 ljudi, ogroženih s socialno izključenostjo, kar skupaj predstavlja 19,3 % populacije – cilj Slovenije je do leta 2020 zmanjšati število oseb, ki živijo v tveganju revščine ali socialne izključenosti iz zdajšnjih 386.000 na 321.000 oseb.
- Povečati stopnjo zaposlenosti in zaposljivosti ranljivih skupin prebivalstva in prejemnikov socialnih transferjev ter zmanjševanje dolgotrajne brezposelnosti.
- Povečati družbeno in socialno vključenost starejših, in izboljšati dostopnost in zagotavljanje kakovostnih storitev dolgotrajne oskrbe.
- Večja vključenost invalidov v družbo.
- Izboljšanje socialnega položaja kmetov.
- Povečati učinkovitost zdravstvenega sistema in zagotoviti dostop do kakovostne in varne zdravstvene obravnave ter povečati učinkovitost upravljanja sistema zdravstvenega varstva.
- Izboljšati dostopnosti in socialnovarstvenih storitev, storitev za otroke in mladino, za invalide in storitev dolgotrajne oskrbe, ki izhajajo iz potreb uporabnikov in so finančno vzdržne.
- S pomočjo ustrezne družinske politike ublažiti predvidene demografske trende in zagotoviti pogoje za zgodnejše osamosvajanje mladih.
- Razvijati nove delovna mesta in storitve na področju socialnega in zdravstvenega varstva.
- Zagotoviti dostopnost kulture vsem družbenim skupinam in skrb za družbeno kohezivnost.

Kako bomo to dosegli?

- Za zmanjšanje stopnje tveganja revščine bomo:
 - Oblikovali tako aktivno politiko zaposlovanja, ki bo usmerjena v izvajanje učinkovitih kratkoročnih in dolgoročnih ukrepov za povečane zaposljivosti ranljivih skupin prebivalstva in prejemnikov socialnih transferjev ter zmanjševanje dolgotrajne brezposelnosti.
 - Razvijali in posodobili programe socialne aktivacije, namenjene motivaciji in grajenju zmožnosti in kompetenc dolgotrajno brezposelnih posameznikov z različnimi težavami.
 - Razvili nove pristope za sodelovanje institucij na področju zaposlovanja in socialnega vključevanja (ZRSZ, Javni sklad za razvoj kadrov in štipendije, povezava med ZRSZ in CSD, spodbujanje delovanja fundacij na trgu dela, koncesionariji) in izobraževanja.
 - Povečali integracijo invalidov na trgu dela.
- Razvili nove in posodobili obstoječe oblike socialnih in družinskih prejemkov in nadomestil, ki bodo zagotavljale enake možnosti za rast in razvoj otrok, socialno vključenost in dostop do ustreznih storitev.
- Promocija aktivnega staranja v vseh generacijah, za povečanje vključenosti starejših pa bomo vlagali v:
 - razvoj novih delovnih mest in prilagajanje obstoječih delovnih mest potrebam starejše populacije;
 - programe za spodbujanje aktivnega in zdravega življenja starejših, ohranjanje mentalne aktivnosti in fizičnega zdravja;
 - programe za vseživljenjsko učenje starejših;
 - zagotavljanje osebne in premoženjske varnosti;
 - izboljšanje socialnega položaja na podeželju.
- Integriran in finančno vzdržan sistem dolgotrajne oskrbe, ki bo temeljil na medgeneracijski solidarnosti in sodelovanju in bo spodbujal razvoj storitev v domačem okolju.
- Vlagali v programe zdravstvene preventive (npr. ozaveščanje preko športa).
- Za boljšo vključenost invalidov v družbi bomo vlagali v dejavnosti s katerimi bomo izboljšali dostopnost, sodelovanje in enakost v družbi ter večjo vključenost v sistem izobraževanja in usposabljanja, zdravja, rehabilitacije ter socialne varnosti invalidov.
- Za zgodnejše osamosvajanje mladih bomo ob ustreznih ukrepih za njihovo čim hitrejšo vključitev na trg dela, znotraj stanovanjske politike oblikovali ustrezne ukrepe, ki bodo omogočali hitrejšo osamosvajanje mladih (npr. stanovanjske kooperative).
- Reformirali bomo zdravstveni sistem in prenovili pokojninski sistem.
- Modernizirali bomo zdravstvene in socialne storitve z uporabo informacijsko-komunikacijskih tehnologij.
- Krepitev lokalne razvojne pobude in razvojna partnerstva.
- Vlagali bomo v spodbujanje razvoja družbenih inovacij in novih storitev na področju zdravstva, sociale, storitev za otroke, mladino in družine, storitve za invalide, storitve dolgotrajne oskrbe, storitve prostega časa in zabave v povezavi s turizmom in kulturo tudi s pomočjo krepitve socialnega podjetništva.
- Oblikovali bomo »Skladi za male projekte in NVO«, ki bi omogočal enako možnost vključevanja določenih skupin na celem teritoriju in v vseh regijah in omogočal zagon k reševanju lokalnih potreb naravnanih projektov, ki imajo potencial za nadaljnji razvoj.
- Pravočasno bomo identificirali perspektivne sektorje za ustvarjanje novih delovnih mest.

6. Pogoji za uresničitev ciljev Strategije do leta 2020

Če želimo v Sloveniji graditi na svojih prednostih in ob tem izkoristiti endogene potencialne in priložnosti, ki jih ponuja mednarodno okolje, moramo izpolniti nekatere pogoje, saj marsikatera slabosti ovirajo hitrejšo rešitev Slovenije iz primeža trenutne gospodarske in finančne krize.

Učinkovita pravna država in javna uprava

Učinkovita država zajema področja zagotavljanja t.i. osnovnih funkcij države, in sicer področje upravljanja sistemov javne uprave in upravnih procesov, lokalne samouprave, pravosodja, notranjih in zunanjih zadev ter področij obrambne, notranje varnosti in varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami. Strateška ustavnopravna in dejanska prioriteta slovenske države je vzpostavitev predpostavk za delovanje resnične pravne države. Pravna država, ki je utemeljena na vladavini prava, je nujni pogoj za delovanje vseh sistemov države, kakor tudi njenih družbenih podsistemov, zlasti pa gospodarstva. Temelji zaupanja v državo izhajajo tudi iz odgovornega in transparentnega delovanja ter integritete državnih organov ter organov širše javne uprave. Za vzpostavitev učinkovite pravne države in javne uprave bomo v naslednjem obdobju morali:

- Zagotavljati visoko stopnjo pravne varnosti in človekovih pravic ter odgovornosti.
- Oblikovati pogoje za pozitivno percepcijo zagotavljanja pravnega reda, zaupanja v pravno državo in institucije (hitro in učinkovito upravljanje zadev iz pristojnosti pravosodne uprave, učinkovitejši pregon gospodarske kriminalitete, izboljšanje plačilne discipline in stečajnih postopkov).
- Vzpostaviti sistem za hitro in učinkovito pravno varstvo z ustavo zagotovljenih pravic in svoboščin vseh državljanov (optimizacija mreže sodišč in državnih tožilcev, števila sodnega in podpornega osebja, vzpostavitev ustreznega razmerja med številom kazenskih sodnikov in državnih tožilcev ter številom sodnega in državnotožilskega osebja, elektronsko poslovanje pravosodja).
- Ustvariti boljše poslovno okolje s čimer bo Slovenija izboljšala svojo mednarodno konkurenčnost (razvoj elektronskih storitev, deregulacija dejavnosti in poklicev, dvig zaupanja v menedžerje in ohranjanje zdravih jeder podjetij).
- Oblikovati, kakovostno, učinkovito, moderno, ustvarjalno in cenejšo javno upravo (debirokratizacija in racionalizacija delovanja javne uprave, povečanje odprtosti in transparentnosti, uveljavitev participatornega upravljanja, informatizacija poslovanja, bolj fleksibilen sistem plač v javnem sektorju, povečanje usposobljenosti javnih uslužbencev, dvig upravljaljske sposobnosti občin).
- Zagotoviti visoko stopnjo povezanosti in razpoložljivosti temeljnih podatkovnih zbirk, kakovost in učinkovito izmenjavo podatkov, vključno z optimizacijo procesov in izboljšanjem prenosne infrastrukture.
- Ohraniti kakovosten sistem za preventivno zagotavljanje varnosti (zagotavljanje splošne varnosti in miru, varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami, vzpostavitev sistema zagotavljanja kibernetne varnosti, nemoteno delovanje pravosodnega sistema).
- Nadaljevati z razvojem humanega, varnega in učinkovitega sistema izvrševanja kazenskih sankcij (probacija, alternativne oblike kazenskega pregona, resocializacija storilcev).
- Razviti in uveljaviti ustrezno podporno in sistemsko-pravno okolje za razvoj nevladnih organizacij in prostovoljskega dela (večji prispevek nevladnih organizacij v strukturi BDP, spodbujanje zaposlovanja in prenos storitev v izvajanje nevladnim organizacijam).

Kakovostna infrastruktura za trajnostno mobilnost in skladnejši regionalni razvoj

Slovenija leži na križišču dveh pomembnih prometno-logističnih pan-evropskih koridorjev. Njeno prometno omrežje predstavlja tudi pomemben del vseevropskega jedrnega prometnega omrežja (TEN-T omrežje). Pri Strategiji do leta 2020 moramo zato upoštevati hitrost izgradnje obvoznih koridorjev, sicer bodo čistejši načini prevoza (železniški promet) Slovenijo obšli, medtem, ko se bo nesorazmerno povečal delež cestnega prometa, ki je okolju manj prijazen in nam že sedaj povzroča težave (PM 10). Na tej osnovi morajo infrastrukturni projekti in izgradnja logističnih kapacitet v Sloveniji temeljiti na novih ocenah o dolgoročnih prometno logističnih potrebah in blagovnih tokovih v širši regiji, pri čemer morajo biti ustrezno vrednoteni tudi morebitni negativni vplivi na okolje. Pod pogojem skrbnega strateškega načrtovanja javne prometne infrastrukture ponuja naša geostrateška lega mnoge potenciale na področju transnacionalnega in čezmejnega sodelovanja. Razvoj ustrezne prometne infrastrukture lahko primore k/h:

- povečevanju splošne globalne konkurenčnosti države in regij znotraj nje;
- zagotavljanju lažjega/hitrejšega dostopa do trga dela in do ustreznih javnih storitev;
- razvoju določenih sektorjev gospodarstva (npr. logistika, turizem, itd.);
- krepitvi vloge slovenskih mest v čezmejnih funkcionalnih regijah, boljšemu sodelovanju z državami, povezanimi v Podonavsko in Jadransko-Jonsko regijo;
- boljši povezanosti slovenskih središč mednarodnega pomena z javnimi prometnimi sredstvi z evropskimi središči;
- boljšemu in bolj učinkovitemu izkoriščanju našega neposrednega sosledstva, tako v trgovinskem in gospodarskem smislu, kot tudi pri oblikovanju strategij za obmejna območja.

Teritorialna osredotočenost in upoštevanje teritorialnih raznolikosti

Omejena javna sredstva zahtevajo osredotočenost na ključne prioritete in dopolnjevanje razvojnih politik za doseganje sinergij kar je mogoče doseči le ob racionalnih teritorialnih strukturah. Poleg velikega števila občin in upravnih enot imamo v Sloveniji prek 30 lokalnih akcijskih skupin za izvajanje programa razvoja podeželja, 12 razvojnih regij in območna razvojna partnerstva za izvajanje regionalne politike, ter dve kohezijski regiji za izvajanje kohezijske politike EU. Uveljavljanje teritorialne agende EU v Sloveniji je zaradi tega otežkočeno, izvajanje razvojnih politik pa razdrobljeno in nepregledno. Pri izvajanju regionalne politike in razvojnih politik je zato potrebna osredotočenost na manjše število večjih funkcionalnih območij s kritično maso razvojnega potenciala.

Pri oblikovanju in izvajanju razvojnih programov pa je v Sloveniji potrebno upoštevati teritorialno raznolikost in posledično razvijati teritorialno kohezijo kot horizontalno načelo/pogoj, ki mora biti osnova za vsa področja, prioritete in ukrepe strategij. Zagotoviti je namreč potrebno zmanjševanje neenakosti med regijami/območji ter zagotoviti usklajen in trajnostni razvoj funkcionalnih območij z različnimi značilnostmi in posebnostmi.